

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «11» маусым күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №26**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 10 маусым сағат 20:00-ден 11 маусым сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 10.06.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Сүгірәлі Н.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «11» маусымға

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар жамылғысы 4000 метрге жуық және одан жоғары биіктіктерде сақталуда. Орташа тәуліктік ауа температурасы 2,4–4,5 °С-қа, ал орташа түнгі температура 1,2–3,1 °С-қа көтерілді. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4630 м биіктікте болды. Қар жамылғысы мен мұздықтардың еруі артып келеді. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Қар дақтары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,8 °С-қа, ал орташа түнгі температура 6,1 °С-қа көтерілді. Қар жамылғысы мен мұздықтардың еруі артып келеді. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,3 °С-қа, ал орташа түнгі температура 1,9 °С-қа көтерілді. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу Алатауының батыс бөлігінде қар жамылғысы 3000 метрден жоғары, солтүстік бөлігінде, солтүстік-шығысында, ал оңтүстік бөлігінде – 3500 метрден жоғары деңгейлерде байқалады. Орташа тәуліктік ауа температурасы 2–3, 2 °С-қа көтерілді, орташа түнгі ауа температурасы 0,9–2,2 °С-қа төмендеді. Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,6 °С-қа, ал орташа түнгі температура 3,6 °С-қа көтерілді. Кей жерлерде жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай болады. Қырғыз және Талас Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар жамылғысы 3500 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Орташа тәуліктік температура 0,7 °С-қа, ал орташа түнгі температура 3,2 °С-қа төмендеді. Өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,7 °С-қа, ал орташа түнгі температура 0,5 °С-қа көтерілді. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Орташа тәуліктік температура 2,2 °С-қа, ал орташа түнгі температура 4,7 °С-қа төмендеді. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Қар жамылғысы 2000 м-ден жоғары биіктіктерде сақталуда. Қазақстандық Алтайдың солтүстік-батыс бөлігінде ауаның орташа тәуліктік және түнгі температурасы 1,5 °С-қа

		төмендеді. Оңтүстік-шығыс бөлігінде ауаның орташа тәуліктік температурасы 1,1 °С-қа төмендеді, түнгі орташа температура 1,5 °С-қа көтерілді. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
--	--	--

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «11» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 12-17 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығыс бағытқа ауысады 9-14, күндіз екпіні 15 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы.
Жетісу Алатау	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 18-23 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жел оңтүстік-батыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25, күндіз 30-35 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстіктен, солтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 20, күндіз 27-32 градус жылы, кей жерлерде 35 градус қатты ыстық.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан, солтүстіктен соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-18 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 27-32, кей жерлерде 23 градус жылы.